

6. CEĻOJAM!

1. Apskati 6. nodaļas ievadlapu! Ko tu vēlies iemācīties un uzzināt šī temata apguves laikā?

Es vēlos...

2. Pasvītro tabulā tās prasmes, kuras esi jau mācījies, un iekrāso tās, kuras esi apguvis labi!
3. Apvelc ar sarkanu krāsu tās prasmes, kuras apgūsi no jauna!

4. Temata apguves laikā tabulā ieraksti atbilstošos mācību grāmatas un darba burtnīcas uzdevumu numurus!

Prasmes	Uzdevumu numuri
Formulēt un izteikt viedokli par nodaļā ietvertajiem tematiem.	
Stāstīt, aicinot izlasīt grāmatu, iesakot doties ekskursijā, izsakot vēlēšanos un vajadzību.	
Lasīt dailliteratūras, populārzinātniskos un publicistikas tekstus un saprast to atšķirīgos mērķus.	
Lasīt un veidot teksta virsrakstu, noteikt teksta tematu un galveno domu.	
Rakstīt radošu darbu individuāli un grupā atbilstoši nosacījumiem.	
Saskatīt tekstā darbības vārdus gan nenoteiksmē, gan citās formās.	
Noteikt darbības vārda iedalījumu pēc sastāva, pēc nenoteiksmes galotnes, laiku, personu.	
Noteikt darbības vārda sastāvu.	
Rakstīt pareizi darbības vārdus ar priedēkļiem un nenoteiksmē.	
Stāstīt par valodniecisku tematu, izmantojot tabulu vai shēmu.	
Prognozēt grāmatas saturu pēc tās vāka ilustrācijām; izteikt hipotēzes par apgūstamo mācību saturu pēc atslēgvārdiem.	
Izvērtēt savu mācību darbību atbilstoši nosacījumiem.	
Veidot atgādnes un izmantot tās savā stāstījumā.	

6.1. Ceļojums ar laika mašīnu

1. Lasi tekstu! Ievieto darbības vārdus *apdomā, varēsīm, noticēja, spēj, ielūkoties, var, dzīvoja, parādījās, netic, būs!*

Cilvēce allaž ir sapņojusi gan par lidošanu, gan par nolaišanos okeāna dzelmē bez tehnisko līdzekļu palīdzības.

Pietiekami augstā goda vietā šajā sarakstā ierindota ceļošana laikā: no vienas puses, tā _____ būt vēlme šo un to palabot savā pagātnē, no otras – ar acs kaktiņu _____ nākotnē. Tāpēc cilvēks jau kopš seniem laikiem ļoti neatlaidīgi _____ šo jautājumu un meklē risinājumus. Cik tālu esam tikuši?

Periodā, kad līdztekus _____ ticība zinātnes visvarenībai un milzīga interese par tehniku, cilvēce _____, ka ir iespējams radīt tādu mašīnu, kas _____ objektus pārvietot pagātnē vai nākotnē. Pats vārdu savienojums “laika mašīna” _____ 1895. gadā, pateicoties tieši tāda nosaukuma romānam, kura autors bija ģeniālais fantastikas rakstnieks Herberts Velss.

Lai gan daudzi fantasti savos darbos piedāvājuši lieliskas idejas laika mašīnas uzbūvēšanai, realitātē tāda pagaidām nav radīta. Vismaz oficiāli un pārliecinoši nekas tāds nav zināms.

ģeniāls – talantīgs, vienreizējs, apveltīts ar izcilām spējām

1. Lasi darbības vārdus un pieraksti laiku, skaitli un personu!

lasa – tagadnes vienskaitļa 3. persona

saprotu – _____

(viņa) fantazēja – _____

izdomāsi – _____

(viņš) smejas – _____

dusmošos – _____

iemirdzies – _____

Ko tu vari secināt pēc šī uzdevuma izpildes? Pabeidz teikumu!

3. persona – viņš, viņa, viņi, viņas, Roberts, Paula, draugi u. tml.

Darbības vārdam ir laiks

(_____

_____),

skaitlis (_____)

un persona (_____).

2. Raksti darbības vārdiem prasīto formu!

tagadnes daudzskaitļa 3. persona

būvēt – _____

nākotnes vienskaitļa 2. persona

izgudrot – _____

tagadnes vienskaitļa 1. persona

sapņot – _____

pagātnes daudzskaitļa 1. persona

lidot – _____
pagātnes vienskaitļa 2. persona
izdomāt – _____
tagadnes vienskaitļa 3. persona

Raksti secinājumu, kurā personā darbības vārda vienskaitļa un daudzskaitļa forma ir vienāda!

Vienādi ir darbības vārdi

3. Raksti teikumus pēc nosacījumiem!

Teikums, kurā izteicējs ir pagātnes vienskaitļa 1. personā (es).

Teikums, kurā izteicējs ir pagātnes daudzskaitļa 3. personā (viņi, viņas, draugi, draudzenes).

Teikums ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem, kurā izteicējs ir nākotnes vienskaitļa 2. personā (tu).

Teikums, kurā ir skaitļa vārds un kurā izteicējs ir tagadnes daudzskaitļa 2. personā (jūs).

Kā strādāt?

1. Izdomā darbības vārdu, kuru iesaistīsi teikumā!

zināt

2. Pārveido to prasītajā formā!

Tagadnes vienskaitļa 1. persona – es zinu.

3. Vēlreiz uzmanīgi izlasi, kādam jābūt teikumam!

ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem

Es zinu un saprotu, kas ir vienlīdzīgi teikuma locekļi.

6.4. darba lapa

.....

1. Lasi darbības vārdus un pasvītro darbības vārda sastāvdaļas! Raksti, kuri ir pirmatnīgi un kuri atvasināti vārdi (pirm. v., atv. v.)!

klausīties – _____

vēlēt – _____

slāpt – _____

dzert – _____

mācīties – _____

slēpt – _____

noslēpt – _____

izprast – _____

glabāt – _____

2. Iesaisti teikumos četrus 1. uzdevuma darbības vārdus jebkurā formā! Veido teikumus ar dažādām pieturzīmēm teikuma beigās!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Darini darbības vārdus ar iespējamām piedēkļiem (ap-, aiz-, at-, bez-, pār-, pie-, uz-, ie-)! Piedēkļus pasvītros!

skatīt, skatīties, segt, runāt, glabāt, ņemt, ņemties, iet, zīmēt, teikt

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

meta – mest
svieda – sviest

2. Iekrāso darbības vārdus, kuros piedēklis beidzas un sakne sākas ar vienu un to pašu burtu!

3. Raksti darbības vārdu nenoteiksmē!

lauza, nesa, grieza, ausa, veda, laida, sāka, cēlās, kļuva, dūca, gāza

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Raksti darbības vārdus pagātnes 3. personā! Pasvītro vai apvelc patskani (piedēkli) pirms -j-!

lasīt – lasīja

domāt – _____

vaicāt – _____

mācīt – _____

slaucīt – _____

mētāt – _____

brakšķēt – _____

apstāties – _____

1. Lasi tekstu! Raksti virsrakstu!

Kristiāns ir pavisam parasts divpadsmitgadīgs zēns, kurš dzīvo pavisam parastu skolnieka dzīvi līdz brīdim, kad sāk risināties dīvaini notikumi.

Viņš (*Kristiāns*) aprāvās pusvārdā, jo aiz muguras piepeši atskanēja drausmīgs krakšķis. Zēni metās skriet, un jau pēc mirkļa kaut kas brākšķēdams nogāzās zemē tieši aiz viņiem.

– Jēziņ, Kris, kas tas bija? — noelsās Marts un uzspīdināja lukturīti.

Pāri ceļam kā savāds, zaļš tilts gulēja milzu egle. Tās kuplie zari tagad mirka dubļos, bet galotne iesniedzās brikšņos otrpus ceļam.

– Kris? – bailīgi **ieteicās** Marts. – Man **liekas**, ir sākusies vētra.

Kristiāns vēl aizvien neticīgi **lūkojās** uz nogāzto egli. Tikmēr šalkoņa bija pārņēmusi visu apkārtni, un nu patiesi bija skaidrs, ka to **rada** koki, kas šūpojas vējā. Dīvaini, bet zēni uz ceļa **nejuta** ne vēja pūsma.

– **Nesaprotu**, – ieteicās Kristiāns, *bet pēkšņa vēja brāzma iecirtās viņam tieši sejā, aizraujot elpu*. Pēc tam vējš ieklupa nogāztajā eglē un sāka bez žēlastības to pluinīt. Zari lūza krakšķēdami.

Tikmēr vējš, kas kaukdams plosījās pa augsto koku galotnēm, bija nolēmis sūtīt lejup vēl vienu brāzmu, un tā ieklupa ceļmalas krūmos.

Tie švīkstēdami protestēja un liecās līdz pat zemei pāri ceļam, tā ka zēni, kas nu jau bija metušies pusskriešus, pāris

reižu pat sartinās noliektajos zaros. Paskriet bija grūti, jo brāzmas uznāca aizvien biežāk. Abi puikas centās pēc iespējas ātrāk nokļūt stacijā.

– Dīvaini, ka nelīst, – skrējienuā aizelsies, ieteicās Marts.

Tiklīdz zēns bija to pateicis, *no debesīm sāka gāzties dzīvs ūdens.*

Acumirklī jau tā dubļainais ceļš pārvērtās dubļu jūrā, un puikas ar grūtībām tika uz priekšu, laiku pa laiku līdz pat ceļiem ieklupdami kādā dziļākā peļķē.

(Signe Kvaskova)

2. Izvēlies variantu, par ko ir teksts!

- par ceļu,
- par vētru,
- par diviem zēniem,
- par diviem zēniem, kuri nokļūst nesaprotamā vētrā

3. Atzīmē un izraksti darbības vārdus, kuri raksturo vētru un lietu!

4. Raksti teikumus vai teikuma daļas slīprakstā citiem vārdiem!

5. Izraksti no teksta izceltos darbības vārdus! Nosaki darbības vārda nenoteiksmi, iedalījumu pēc nenoteiksmes galotnes un pēc uzbūves!

Tekstā	Nenot.	Tiešs	Atgriez.	Pirmatn.	Atvas.
ieteicās	ieteikties		+		+
liekas					
	lūkoties				
rada					
	nesaprast				

6.2. Aicinu uz...

1. Aptaujā savus vecākus, radniekus, draugus vai citus cilvēkus un uzzini, kurās valstīs viņi ir bijuši! Raksti šo valstu nosaukumus (ne mazāk kā piecas valstis) un pieraksti, kurā pasaules daļā vai kontinentā tās atrodas!

Islande – Eiropa

2. Raksti, uz kuriem un kāpēc tu vēlētos aizbraukt ceļojumā!

1. Lasi situācijas un izvēlies, ko norāda pasvītrotie darbības vārdi! Raksti savu izvēli virs vārda! Izvēle var atkārtoties.

vēlēšanos

aicinājumu

nākotnes darbību

darbību, par kuru nav pārliecināts

lūgumu

pagātnes darbību

pavēli

nodomu

Es labprāt šonedēļ apciemotu vecvecākus Rūjienā.

Vai tad to nevar izdarīt? Apciemo!

Vecākiem šonedēļ nav laika. Viņi saka, ka apciemot tos tuvākajā laikā. Tad arī es braukšu.

Vai tu izlasīji grāmatu par laika mašīnu?

Nē.

Lasi, lūdzu, ātrāk!

Ja tu varētu to izlasīt pa brīvdienām, es tev to iedotu.

Nē, paldies. Izlasi, un tad iedod man!

Vai tu dzirdēji, ka pēc brīvdienām skolā būšot jauno futbolistu pulciņš?

Tiešām? Es gribētu iemācīties spēlēt futbolu.

Es arī.

1. Izpēti afišu un raksti, ko tu uzzināji no tās!

Izlasot afišu, es uzzināju

2. Raksti, par ko varētu būt šajā komēdijā!

Komēdija – filma vai teātra izrāde par smieklīgiem notikumiem vai cilvēkiem.

6.3. Ko es zinu? Ko es protu?

1. **Atrodi burtu režģī darbības vārdus *šalca, nāca, plešas, noberza, izgauza, dūca, elsa, gāza, sagriezt, auga* nenoteiksmē un noraksti tos pareizi!**

I	Z	G	R	A	U	Z	T	Š
A	B	Ā	C	U	D	E	F	A
G	H	Z	I	G	J	K	L	L
M	N	T	O	T	P	R	S	K
T	U	N	O	B	E	R	Z	T
V	Z	Ā	A	B	E	L	S	T
D	Ū	K	T	C	D	E	F	G
H	I	T	J	K	L	K	M	N
P	L	E	S	T	I	E	S	O
S	A	G	R	I	E	Z	T	P

2. **Lasi tekstu un raksti, par ko tajā stāstīts!**

Pirmo reizi Muzeju nakts notika Berlīnē 1997. gadā. Šis pasākums ātri vien kļuva populārs visā Eiropā. Cilvēki ar lielu prieku apmeklēja izstādes un muzejus bez maksas. Naktī rīkoja arī gadatirgus, priekšnesumus un koncertus.

Rīgā Muzeju nakti pirmoreiz rīkoja 2005. gadā.

Tagad Muzeju naktī ir iespēja apmeklēt arī teātrus, koncertzāles, bibliotēkas, augstskolas un izstāžu zāles. Apmeklētāji Muzeju naktī var apskatīt arī Latvijas Republikas Saeimas ēku un Rīgas pili. Ļoti bieži pie muzeju un citu ēku durvīm veidojas rindas.

Muzeju nakts pašreiz ir arī citās Latvijas pilsētās. Parasti šajā naktī organizē arī dažādas nodarbības, koncertus un teātra uzvedumus.

3. Pasvītrotos 2. uzdevuma tekstā darbības vārdus!

4. Raksti pasvītrotos darbības vārdus nenoteiksmē un nosaki to iedalījumu pēc nenoteiksmes galotnes un sastāva!

aizlidot – tiešs, atv. darb. v.

**5. Iesaisti 4–5 pasvītrotos darbības vārdus teikumos
jebkurā laikā, skaitlī un personā!**

**6. Izvēlies un raksti (25–40 vārdi), kuru muzeju un kāpēc
tu vēlētos apmeklēt, kura muzeja apmeklējums tev
patika visvairāk un kāpēc!**
